

Етимология на музикалния инструмент “тамбура”

Чавдар Ивайлов Георгиев от Враца [4.IV.2023]
e-mail: chavdar.georgiev.66@gmail.com

СЪКРАЩЕНИЯ

PIE. = ***индоевропейски*** пра́език
PII. = ***индоирански (арийски)*** праезик
OIA. = ***староиндоарийски (санскрит)*** език
PIr. = ***ирански*** праезик
MPer. = ***среднонерсийски*** език
NIA. = ***новоиндоарийски*** езици
IrBg. = ***иранобългарски (еврохунобългарски, древнобългарски, прабългарски)*** език

Един от *най-характерните* струнни инструменти в българската народна музика е ***разпространената от Балканите до Индия тамбура.*** *Тя има много* ***разновидности*** *— една от тях е предшественик на* ***китарата*** (руската *балала́йка* също е *вид тамбура*). ***Струнните*** *музикални инструменти са познати още в дълбока Древност — индоевропейските племена няма как да са правили изключение:* PIE.****temp- “тегля, опъвам, разтягам”*** [1] + суф. ****-uh₂-*** закономерно дава производно ****tempuh₂- “(нещо) опънато, разтегнато → нишка, връв, струна”*** + суф.****-ro-/*-reh₂ → *tempū́ro- ~ *tempū́rā “стру́нник ~ стру́ница”,*** т.е.***“струнен музикален инструмент”*** → PII./PIr. ****tampū́ra- ~ *tampū́rā*** → IrBg.****tampū́rā*** → ***tambū́rā*** → бълг. ***тамбу́ра ~ тамбура́,*** ***<u>заето</u>*** в румън. ***tambúră ~ tămbúră,*** арумън. ***tămbúră,*** сърбохърв. ***тāмбӳра ~ тȁмбура,*** н.-гръц. ***ταμπουρᾶς*** [tamburás], тур. ***tambura,*** албан. ***tamburá*** [2], *етимолог. родствено (когнат)* с MPer. ***tambūr*** ← PIr.****tampū́ra-***[3], NIA. ***tanpura*** (**n** вместо **m** поради *аналогия* с OIA. ***tántu- “нишка, връв, струна”***)! За съжаление, дори в *най-новия богато аргументиран, блестящ научен труд за тамбурата на д-р Джефри Чейрест* [4] присъства *напълно погрешната от* ***фонологично*** *гледище* хипотеза, че названието ***тамбур(а)*** произлиза от античното ***πανδούρα*** [pandúra], старогръцка *чуждица,* заета вероятно от някой *древноизточен* език — напротив, етимологически е съвсем очевиден ***индоевропейският,*** по-конкретно ***ИНДОИРАНСКИ*** произход на древния музикален инструмент!

[1] ***Pokorny,*** Julius: ***Indogermanisches etymologisches Wörterbuch,*** Francke Verlag, Bern/München 1959-1969, pp.1064-1065
Rix, Helmut & ***Kümmel,*** Martin & ***Zehnder,*** Thomas & ***Lipp,*** Reiner & ***Schirmer,*** Brigitte:
LIV Lexikon der indogermanischen Verben, Dr. Ludwig Reichert Verlag, Wiesbaden 2001, p.626
[2] ***Български етимологичен речник,*** т.7, БАН, София 2010, стр.791
[3] ***MacKenzie,*** David: ***A concise Pahlavi dictionary,*** Oxford University press, London/N.York/Toronto 1986, p.81
[4] ***Charest,*** Jeffrey: ***The long necked lute’s eternal return: mythology, morphology, iconography of the tanbūr lute family from Ancient Mesopotamia to Ottoman Albania*** (thesis for *doctor of philosophy*), Cardiff University, 2019, pp.435-443, app.5, *tables A, B,* app.6 *“Πανδουρα, tanbūr and metathesis theory”*